

FarmStat-rapporten 2024

Innehåll

Inledning	4
Får – hälsa och produktion	6
Parasitläget hos svenska får.....	6
Fyndkoder vid slakt av får	10
Kvalitetsutfall får och lamm vid slakt	12
Gris – hälsa och produktion	17
Antibiotikaanvändning.....	17
Produktionsresultat i svenska grisbesättningar	23
Nötkreatur – hälsa och produktion	25
Fyndkoder vid slakt av nötkreatur.....	25
Kvalitetsutfall för slaktade ungtjurar	28
Sjukdomskontroll och -övervakning genom Gård & Djurhälsan	30
Övervakning av smittsamma sjukdomar.....	30
Kontrollprogram	31
Urval av publikationer av medarbetare på Gård & Djurhälsan (2021–2024):	32
Statistiska metoder	33
Källor	33

Inledning

Inom ramen för projektet FarmStat, som finansieras av medel från Jordbruksverket, sammanställer Gård & Djurhälsan information kring hälsoläge och produktionsresultat i den svenska gris-, nöt- och lammproduktionen.

Gård & Djurhälsan Sverige AB är ett rådgivningsföretag som arbetar för ett bibehållet gott hälsoläge och god djurvälstånd i en effektiv och lönsam gris-, får- och nötköttproduktion. Friska djur är en viktig grundförutsättning för en lönsam och konkurrenskraftig produktion. God djurhälsa är också en viktig del av en hög djurvälstånd.

Detta är den fjärde rapporten som publiceras. FarmStat är ett flerårigt projekt och avsikten är att successivt utvidga och fördjupa informationen. Statistiken ska vara transparent och av värde för branschen. I tidigare rapporter har olika fokusområden lyfts fram varje år, där till exempel 2023 års rapport innehöll en utförlig bakgrundsbeskrivning kring kurdoser.

SVA har varit dialogpartner eftersom det finns beröringspunkter med det europeiska projektet DECIDE som handlar om datadriven kontroll och prioritering av icke EU-reglerade smittsamma djursjukdomar, och SVA har även varit en resurs avseende statistisk metodik och i beräkningarna avseende antibiotikaanvändning i grisbesättningar.

Trevlig läsning!

Amanda Reneby
*Projektledare FarmStat
Gård & Djurhälsan*

Anita Jonasson
Gård & Djurhälsan

Ett år med svenska får

- Parasiter, fyndkoder
och kvalitetsutfall

Får – hälsa och produktion

Parasitläget hos svenska får

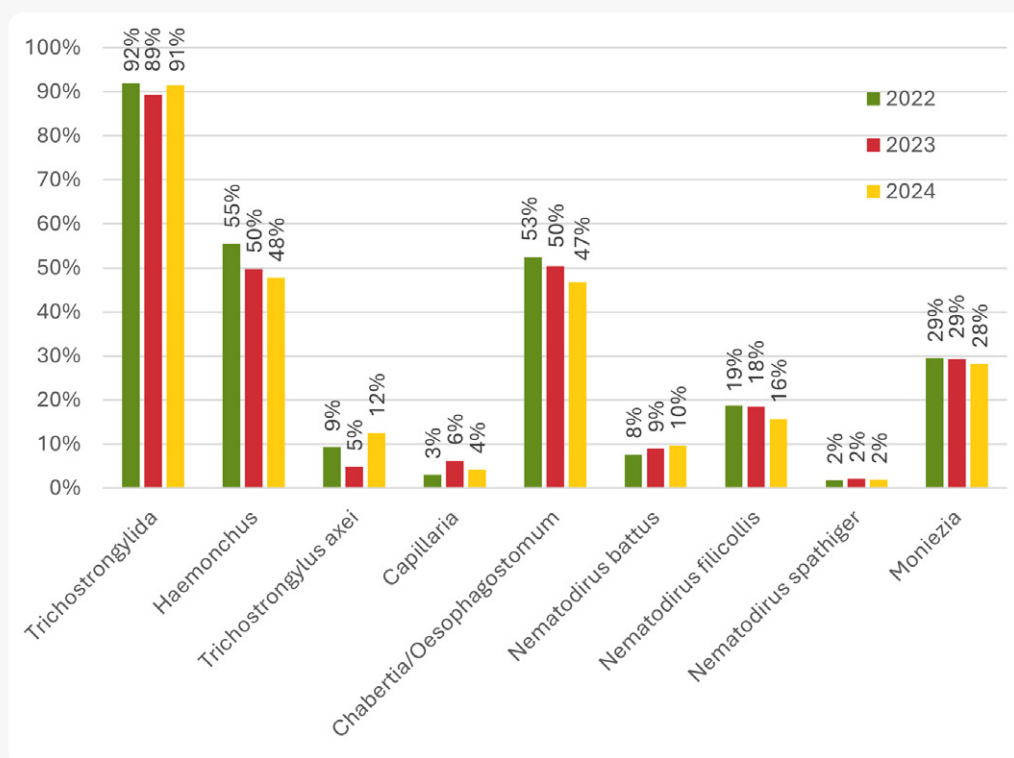
Kontroll av endoparasiter är en viktig del av rådgivningen i fårbesättningar. Resultaten av de träckprover som kunder hos Gård & Djurhälsan skickat in under 2024 har sammanställts och bearbetats. Alla resultat hanteras anonymt. Grundanalysen för parasiter omfattar rundmaskar i mage och tarm samt bandmask, från lamm med diarré analyseras även koccidier. Vid förfrågan analyseras även leverflundror och lungmask. Alla prover har därmed inte analyserats för samtliga parasiter.

Tabell 1. Förteckning över parasiter

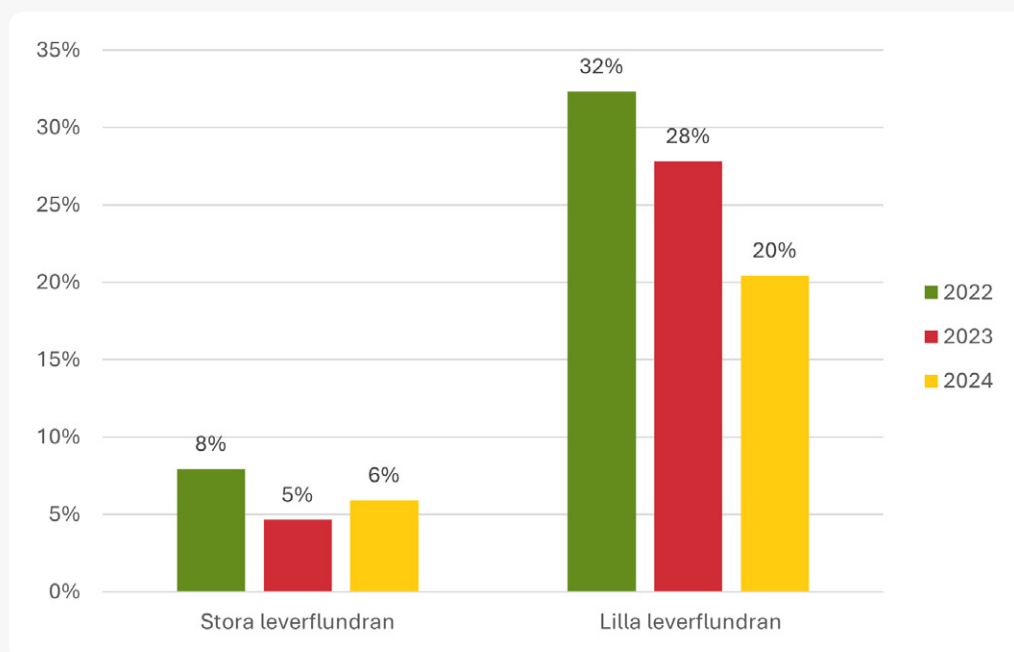
Parasit	Svensk benämning
Trichostrongylida	Rundmaskar
Haemonchus	Stora magmasken
Trichostrongylus axei	Liten mag-/tarmmask
Capillaria	Hårmask
Chabertia/Oesophagostomum	Tjocktarmsmask
Nematodirus battus	Tunnhalsad tarmmask
Nematodirus filicollis	Tunnhalsad tarmmask
Nematodirus spathiger	Tunnhalsad tarmmask
Koccidier	Koccidier
Moniezia	Bandmask
Fasciola hepatica	Stora leverflundran
Dicrocoelium dendriticum	Lilla leverflundran
Dictyocaulus filaria	Stor lungmask
Muellerius	Liten lungmask
Protostrongylus & Cystocaulus	Mellanstor lungmask

Resultat

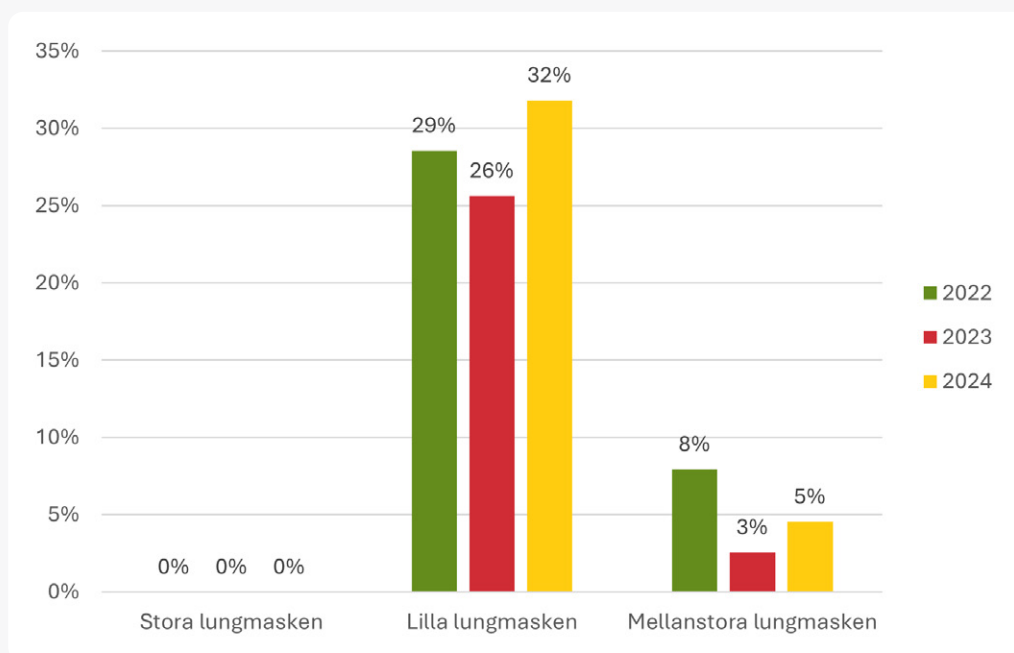
I data från 2024 fanns totalt 7 277 provsvar från 1 564 olika besättningar (anläggningsnummer). Under samma år fanns enligt statistik från Jordbruksverket ca 7 500 besättningar med får i Sverige. Förekomst av parasitägg (minst 50 EPG) sågs i 93% av de besättningar som skickat in prover. Bland de mer sjukdomsframkallande parasitarterna hos får (Haemonchus, T. axei, N. battus och stora leverflundran) är Haemonchus vanligast och påvisades i nästan hälften av besättningarna någon gång under 2024. Vissa typer av parasiter är vanligt förekommande, men ger inga eller lindriga effekter på de infekterade djuren. Hit hör till exempel Capillaria, Chabertia/Oesophagostomum, Moniezia, lilla leverflundran och lungmaskarna Muellerius, Protostrongylus och Cystocaulus.

Figur 1. Andel besättningar med förekomst av parasiter under 2024 (1 563 besättningar) och som jämförelse även år 2023 (1 666 besättningar) och 2022 (Haemonchus 1 693 besättningar, övriga 1 704).

Figur 2. Andel besättningar med förekomst av leverflundra under 2024 (186 besättningar) och som jämförelse även år 2023 (151 besättningar) och 2022 (164 besättningar).

Figur 3. Andel besättningar med förekomst av lungmask under 2024 (110 besättningar) och som jämförelse även år 2023 (117 besättningar) och 2022 (126 besättningar).

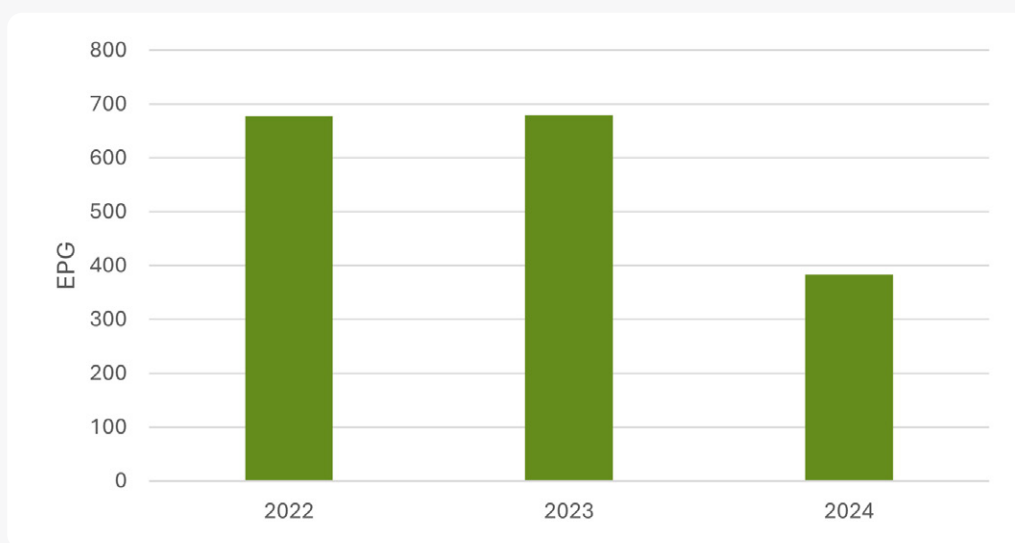

EPG-nivåer

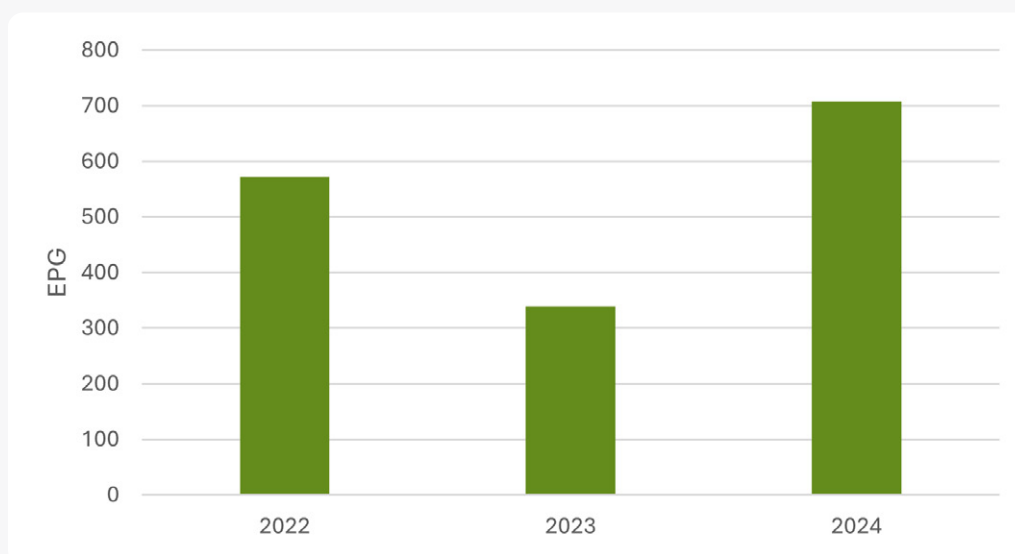
Mängden ägg (EPG) i träckprover avspeglar parasitbelastningen hos djuren. Medelvärde för antal ägg i samtliga prover har jämförts under två perioder för åren 2022–2024.

För perioden mitten av april till mitten av maj är sannolikt de flesta proverna från tackor eftersom rekommendationen är att provta dessa innan betessläpp. Prover under perioden mitten av juli till mitten av augusti antas huvudsakligen komma från lamm, som framförallt provtas under betessäsongen.

Resultaten visade att 2024 års EPG-nivåer var signifikant lägre än övriga år i perioden mitten av april till mitten av maj (figur 4). Resultaten visade även att 2023 års EPG-nivåer var signifikant lägre än övriga år i perioden mitten av juli till mitten av augusti (figur 5).

Figur 4. Medelvärden för EPG under perioden 15/4 – 15/5 för åren 2022, 2023 och 2024. Resultaten visar att 2024 skiljer sig signifikant från både 2022 och 2023 ($p < 0,05$).

Figur 5. Medelvärden för EPG under perioden 15/7 – 15/8 för åren 2022, 2023 och 2024. Resultaten visar att 2023 skiljer sig signifikant från både 2024 och 2022 ($p < 0,05$).

Fyndkoder vid slakt av får

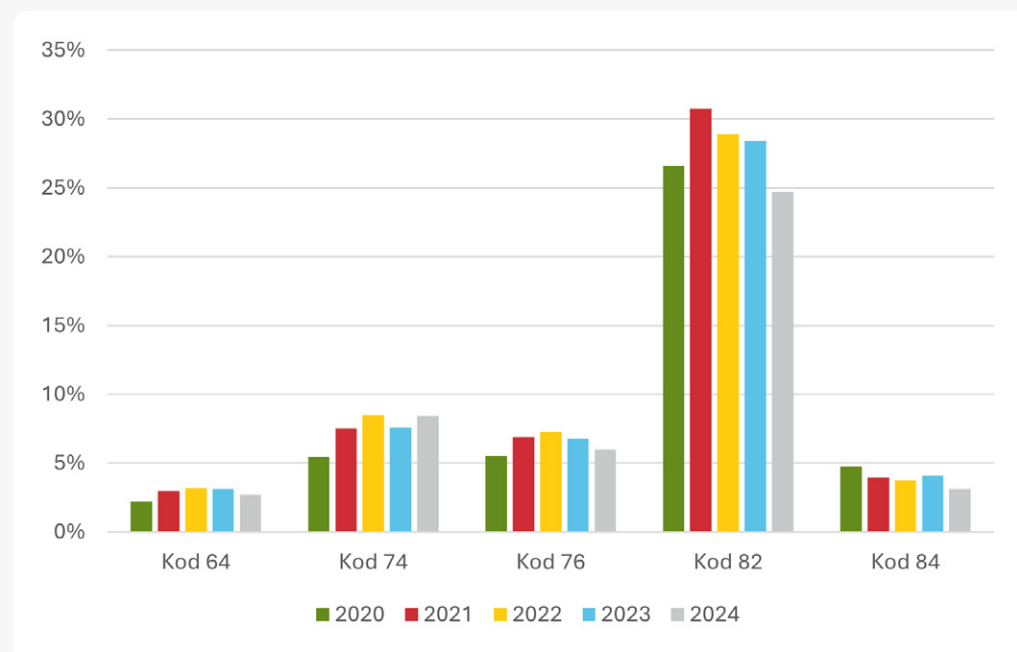
Alla djur som slaktas i Sverige kontrolleras före och efter slakt av Livsmedelsverkets personal. Vid besiktning av kropp och organ registreras förändringar enligt ett kodsysteem. Det finns ett antal sjukdomskoder som alltid används när förändringarna registreras.

Förändringar som leder till att hela slaktkroppen och alla organ otjänligförklaras som livsmedel anges med en udda kod och andra förändringar anges med en jämn kod. För varje slaktkropp kan upp till fem olika koder anges.

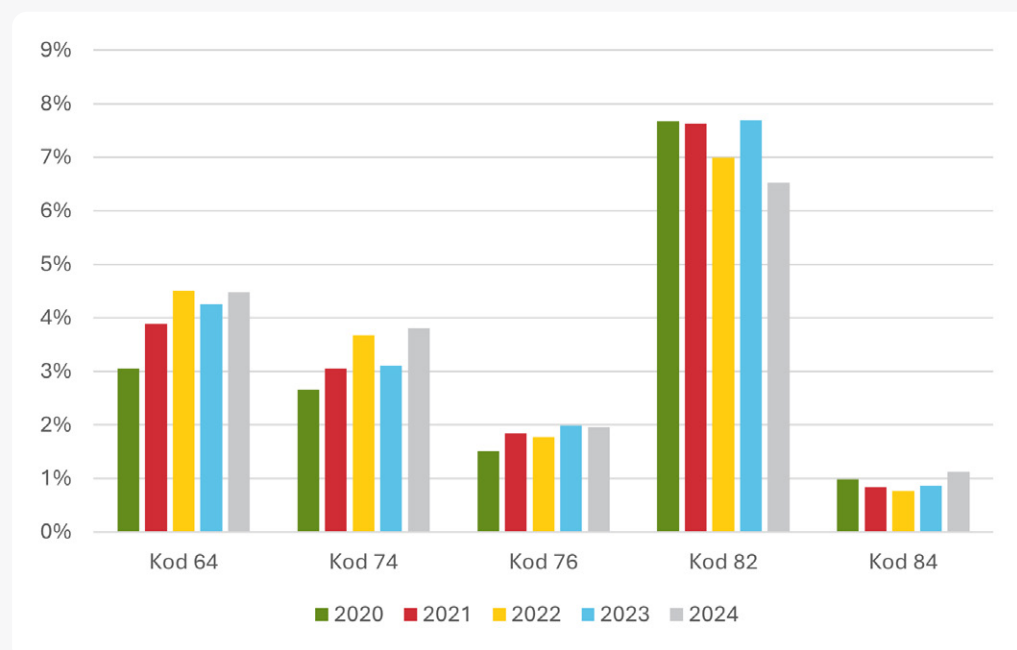
Filer med information om slaktade djur och fyndregistreringar levereras till Gård & Djurhälsan veckovis från slakterierna. Under 2024 mottogs data från sex slakteriföretag. I beräkningarna för lamm ingår 116 149 djur, vilket representerar 69% av de slaktade lammerna i Sverige. För fåren ingår 21 844 djur, vilket motsvarar 65% av slakten. All statistik nedan baseras på dessa data.

De vanligaste fynden vid slakt av får och lamm 2020–2024

För både får och lamm är de vanligaste fynden under 2020–2024 (figur 6 och 7) lunginflammation (kod 64), lungmask (kod 74), brösthinne-/ hjärtsäcksinflammation (kod 76), lilla leverflundran (kod 82) och parasitär leverskada (kod 84).

Figur 6. De vanligaste fyndkoderna för får 2020–2024. Kod 64: Lunginflammation (övrig), kod 74: Lungmask, kod 76: Brösthinne-/hjärtsäcksinflammation, kod 82: Lilla leverflundran, kod 84: Parasitär leverskada

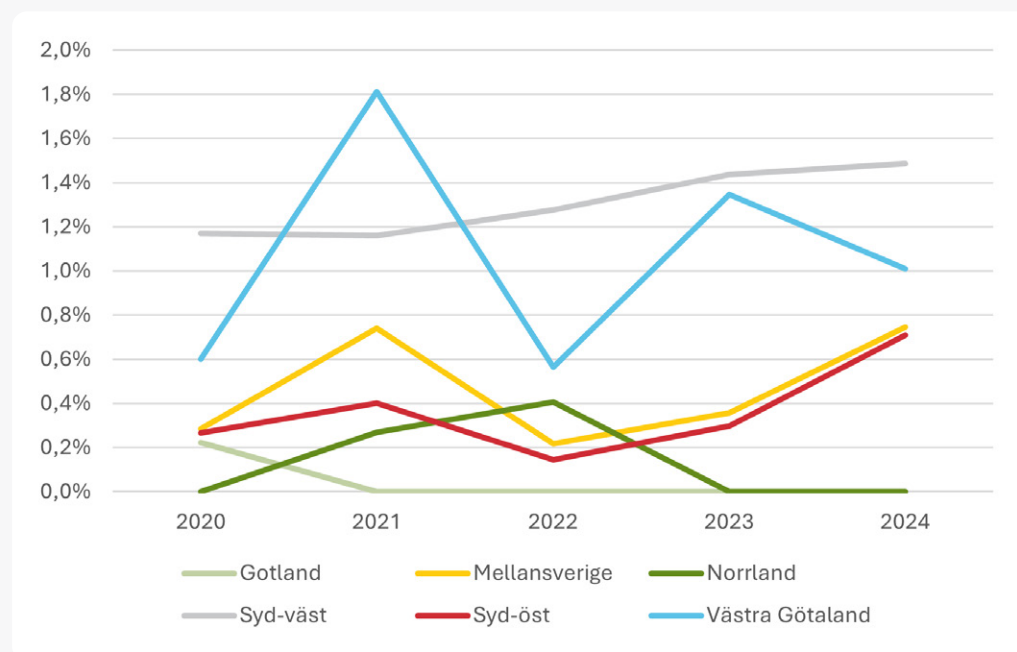
Figur 7. De vanligaste fyndkoderna för lamm 2020–2024. Kod 64: Lunginflammation (övrig), kod 74: Lungmask, kod 76: Brösthinne-/hjärtäcksinflammation, kod 82: Lilla leverflundran, kod 84: Parasitär leverskada

Orsaker till totalt otjänligförklarande

Djur som levereras till slakt ska vara friska. Vid besiktning efter slakt kan det dock hos en liten andel av djuren hitta sjukliga förändringar som gör att kött och organ inte kan användas som livsmedel. För lamm var utmärgling/avmagring (kod 47; 20 djur), avvikande utseende (kod 33; 12 djur) och allmänt utbredd sjukdom (kod 19; 7 djur) de koder under 2024 där flest otjänligförklarades. För får var utmärgling/avmagring (kod 47; 59 djur), avvikande utseende (kod 33; 4 djur), allmänt utbredd sjukdom (kod 19; 4 djur) och tumör (kod 25; 4 djur) de koder där flest otjänligförklarades.

Regionala skillnader för Stora leverflundran

Stora leverflundran är en parasit som kan ge allvarlig sjukdom hos får. Vid fynd av parasiten vid slakt registreras det med kod 80. Det finns en geografisk variation i förekomsten hos får (figur 8), där den är vanligast förekommande bland slaktade djur från sydvästra Sverige och Västra Götaland medan den är ovanlig i norra Sverige och på Gotland. Förekomsten av anmärkningar har ökat mellan 2023 och 2024 för får från södra och mellersta Sverige.

Figur 8. Regionala skillnader för fyndkod 80 (Stora leverflundran) hos får 2020–2024

Kvalitetsutfall får och lamm vid slakt

Vid slakt av får och lamm vägs slaktkropparna och klassificeras med avseende på formklass och fettgrupp av en behörig klassificerare.

Meat Standard Sweden lamm

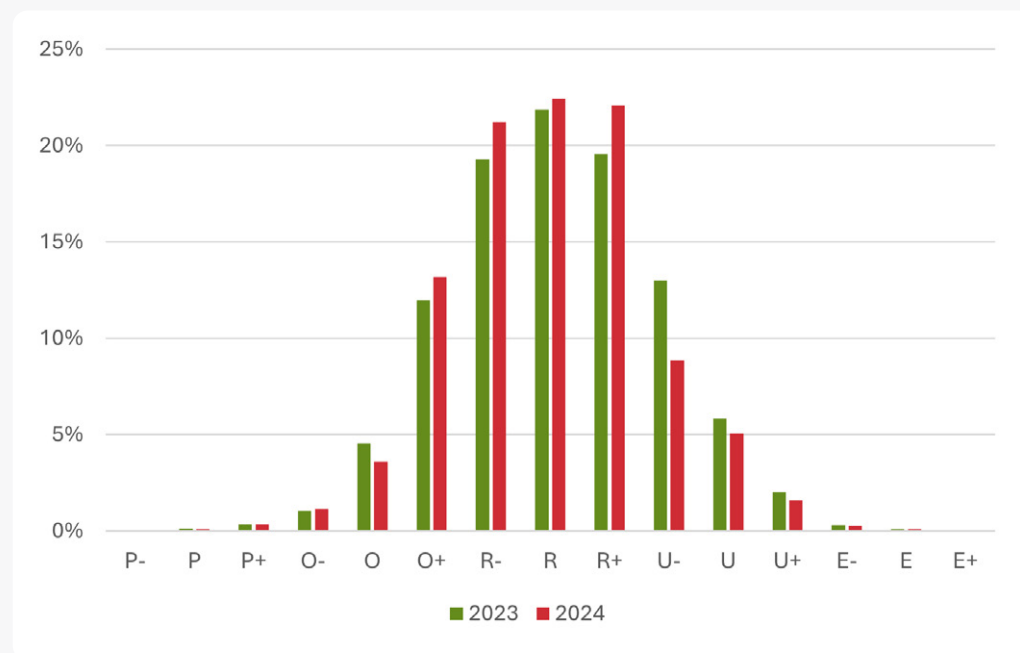
Inom ramen för projektet Lammlyftet har en svensk standard för lammköttskvalitet tagits fram: Meat Standard Sweden lamm. Standarden innehåller parametrar som påverkar olika kvalitetsegenskaper hos det svenska lammköttet, bland annat att slaktvikten bör vara 16 – 24 kg, kroppsformen bör vara minst klass O+ och slaktkroppens fettgrupp bör vara 2 till 3+.

Under 2024 fanns fullständiga data för form, fett och vikt på 116 099 slaktade lamm, av dessa uppfyllde 68% de angivna parametrarna inom Meat Standard Sweden lamm. Detta motsvarar samma andel som under 2023 (133 281 slaktade lamm).

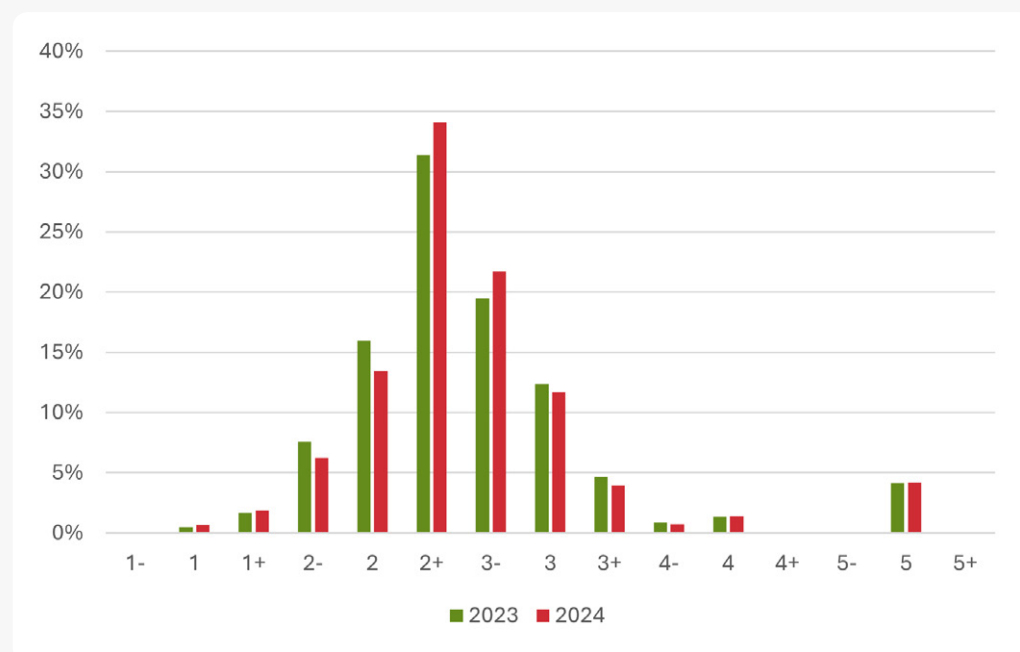
Kvalitetsutfall

Formklassen för lamm varierar mellan P- och E+, men störst andel har klassats i R under 2024. Fettgruppen varierar från 1- till 5, då inget lamm har klassats i 5+. Störst andel har klassats i fettgrupp 2+. Slaktvikten är indelad i intervall där högst andel lamm väger 16–19 kg. I figur 9–11 visas fördelning av formklass, fettgrupp och slaktvikt för slaktade lamm under 2024 och 2023.

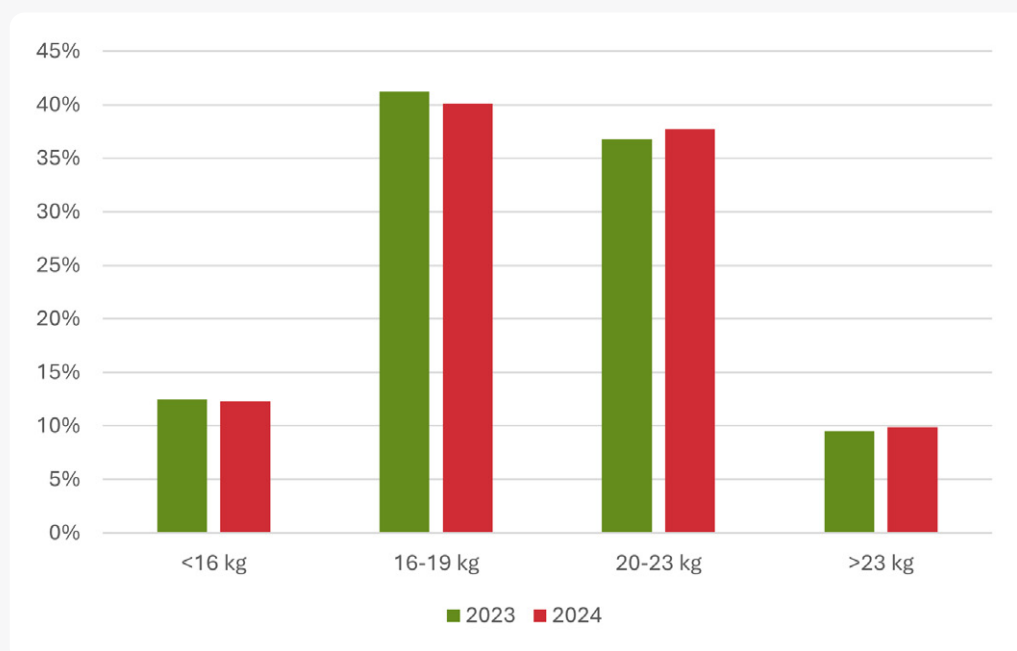
Formklassen för får varierar mellan P- och E+, men där högst andel klassas i R- under 2024. Fettgruppen varierar från 1- till 5+, med störst andel i fettgrupp 3-. I figur 12 och 13 visas fördelning av formklass och fettgrupp för slaktade får under 2024 och 2023.

Figur 9. Andel lamm inom varje formklass under 2024 (116 099 lamm) och 2023 (133 281 lamm)

Figur 10. Andel lamm inom varje fettgrupp under 2024 (116 105 lamm) och 2023 (133 284 lamm)

Figur 11. Andel lamm inom olika intervall för slaktvikter under 2024 (114 268 lamm) och 2023 (133 351 lamm)

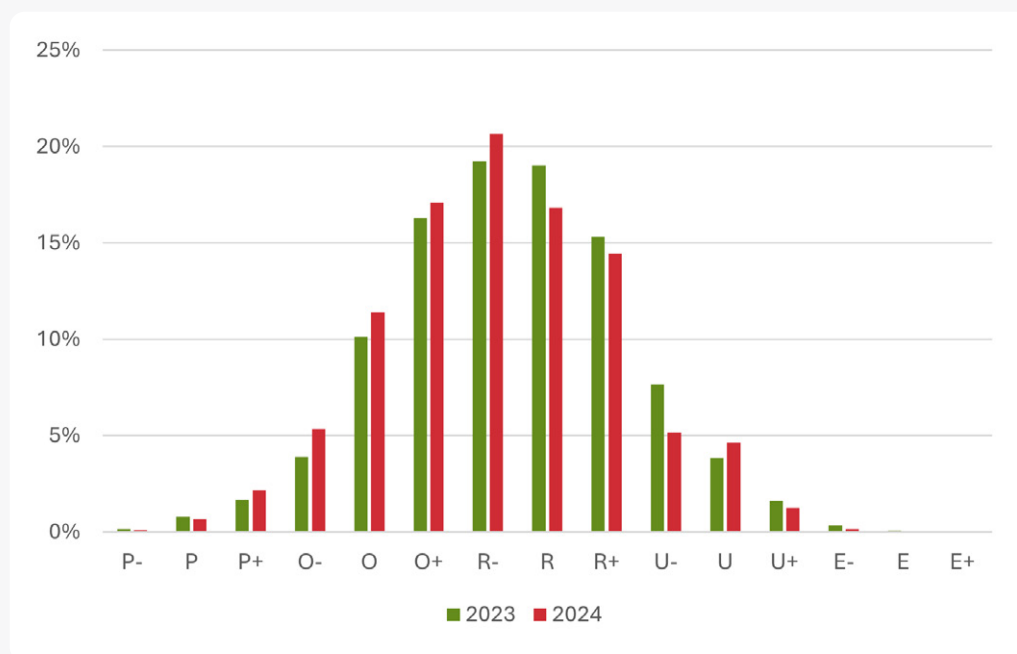

NYTT FRÅN FÄLTET 2024: FÅR

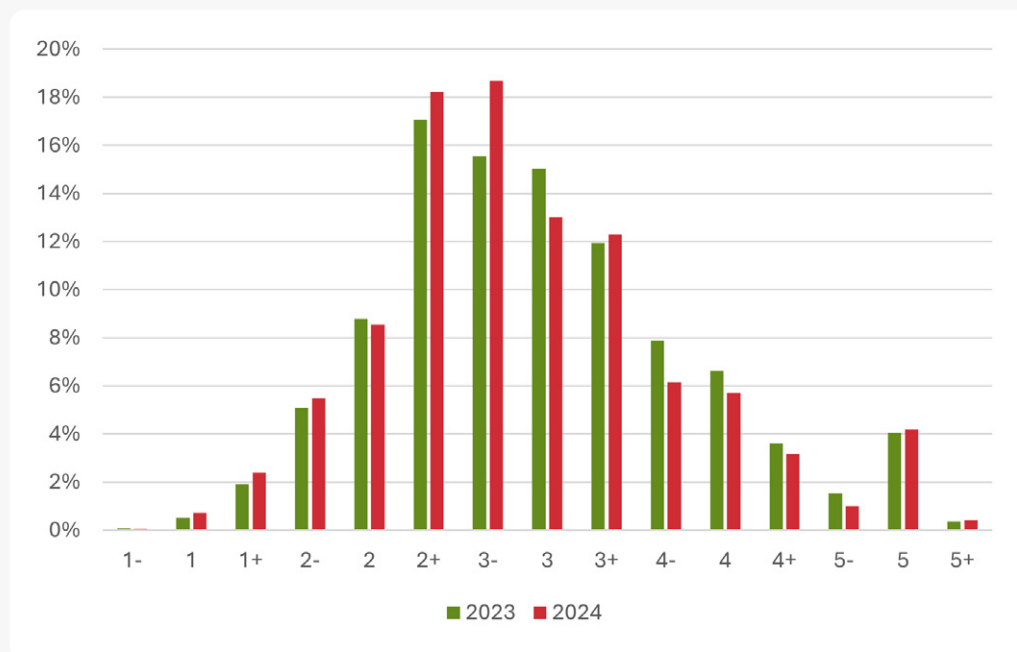
Under 2024 har virusinfektionen blåtunga nått Sverige och orsakat sjukdomsfall i många får- och nötbosättningar i framför allt sydvästra Sverige. För att minska risken för att djuren ska bli allvarligt sjuka kommer många besättningar att vaccinera sina djur.

Under året har även allvarliga angrepp av leverflundra förekommit i fårbesättningar. I december rapporterades fall av kraftiga angrepp av stora leverflundra från obduktionsverksamheten. Det var besättningar på västkusten där flera tackor dött och där man vid obduktion påvisat massiv förekomst av stora leverflundra med omfattande leverskador. Sjukdomsbilden har varit av akut karaktär där en stor mängd av parasitens omogna stadier har borrar sig genom levervävnaden.

Är du kund hos Gård & Djurhälsan hjälper vi dig med råd kring besättningsanpassad strategi för diagnos, behandling och förebyggande åtgärder vid olika typer av sjuklighet i besättningen.

Figur 12. Andel får inom varje formklass under 2024 (21 767 får) och 2023 (24 036 får)

Figur 13. Andel får inom varje fettgrupp under 2024 (21 768 får) och 2023 (24 040 får)

A person wearing a grey protective suit, a dark cap, and a white face mask is standing in a farm setting. They are holding a clipboard and writing on a piece of paper. The background shows metal structures and green hanging lamps.

Ett år med svenska grisar

- Antibiotikaanvändning
och produktionsresultat

Gris – hälsa och produktion

Antibiotikaanvändning

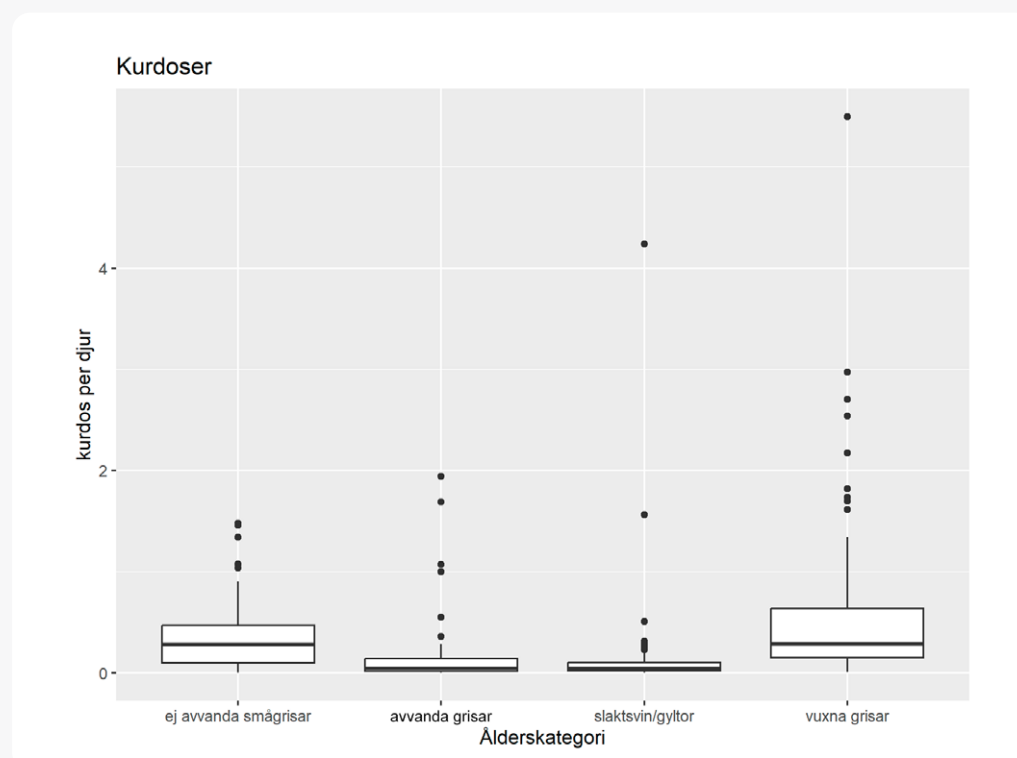
Det finns regler kring läkemedelsanvändning både på EU-nivå och nationellt. Normalt ska en veterinär i varje enskilt sjukdomsfall ha undersökt djuret eller djurgruppen innan läkemedel kan förskrivas. Under vissa förutsättningar kan det göras undantag genom så kallad villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) där särskilt utbildade djurhållare får behandla vissa specificerade symtombilder. Alla behandlingar måste journalföras. Journalföring för besättningar som har ViLA via Gård & Djurhälsan görs i journalsystemet Djurloggen® och har sedan exporterats därifrån för bearbetning och beräkningar. Alla resultat hanteras anonymt.

Antibiotikaanvändning på besättningsnivå

Det finns ingen gemensam metod inom Europa avseende beräkningar av antibiotikaförbrukning på besättningsnivå.

DCDvet (kurdoser) är ett mått som tagits fram av den europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) för att på ett standardiserat sätt kunna mäta antibiotikaanvändning. Det är den beräknade mängden av ett visst antibiotikum som används per kg djur och antal dagar för en behandling. För beräkningarna inom FarmStat har nationella kurdoser för Sverige (DCDse) använts. Antalet kurdoser per djur och år beräknas genom att mängden använd antibiotika divideras med djurmängd och de framtagna kurdoserna (DCSse). I enskilda besättningar kan variation i dosering eller behandlingstidens längd påverka antalet kurdoser.

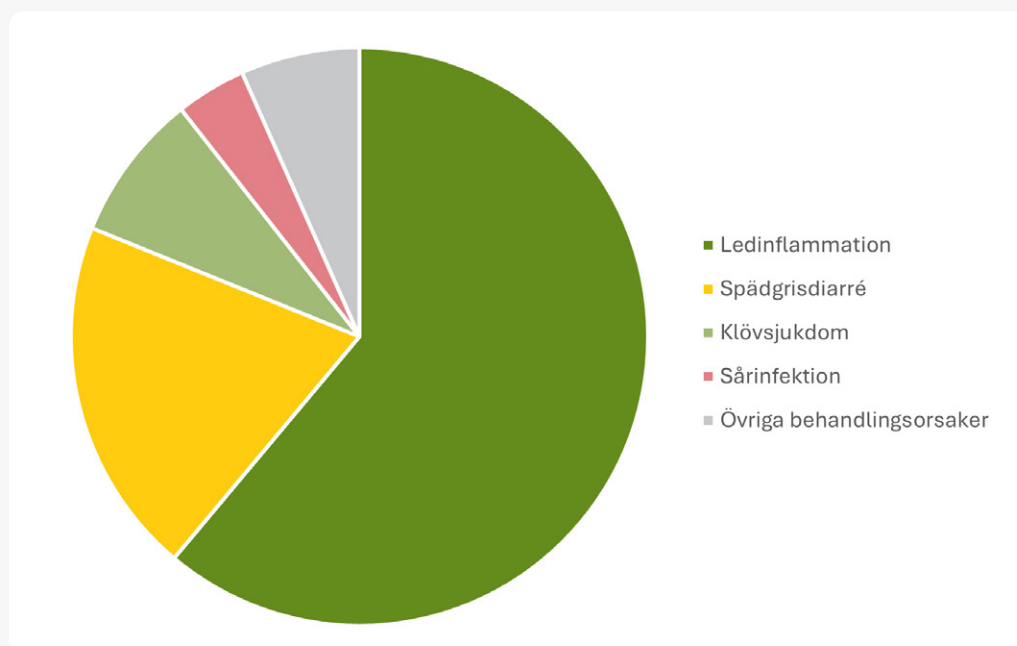
Beräkningar av kurdoser har gjorts med data över antibiotikaanvändning under 2023 i 170 grisbesättningar som har ViLA inom ramen för Gård & Djurhälsans verksamhet.

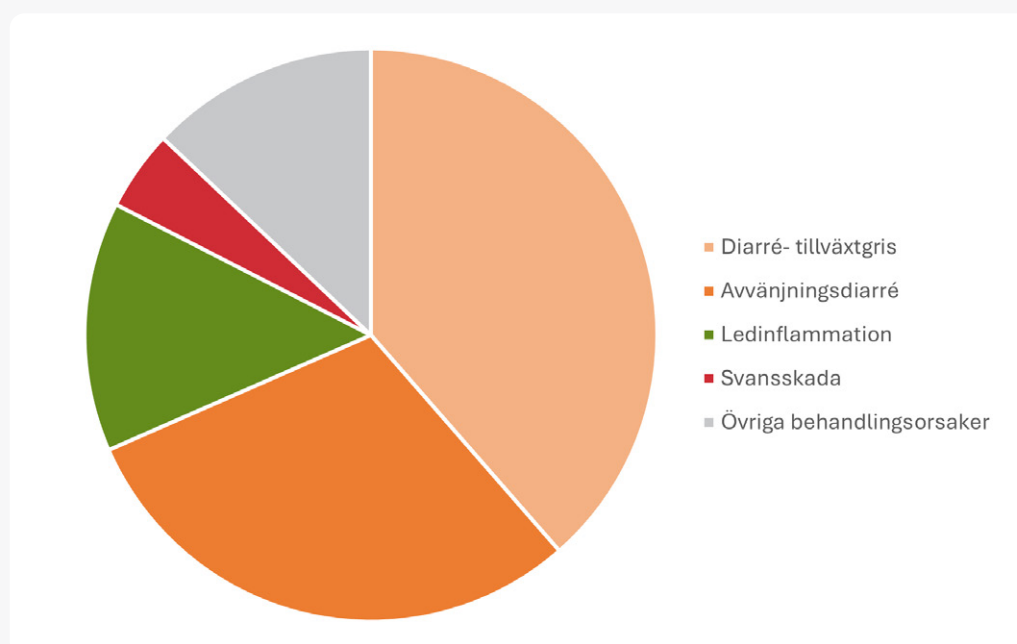
Figur 14. Antalet kurdoser per djur 2023 fördelat på ålderskategorier

Beräkningarna visar antalet kurdoser per djur för ej avvanda smågrisar, avvanda grisar, slaktvin/gyltor och vuxna djur. I besättningarna finns det både skillnader i antal kurdoser mellan olika ålderskategorier och en stor variation mellan besättningar (figur 14).

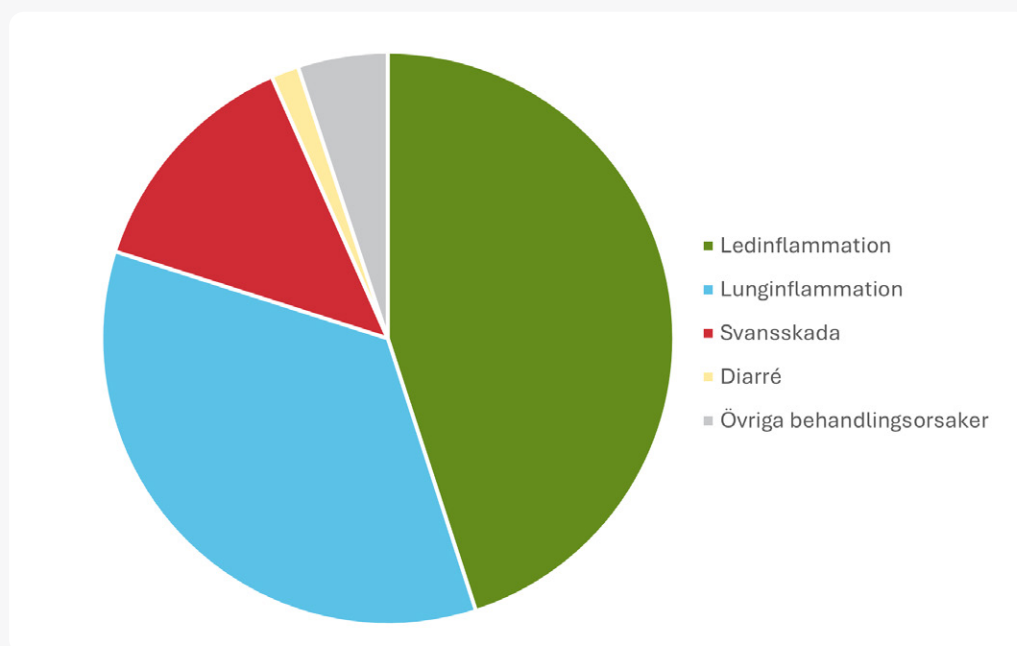
Beräkningar har även gjorts avseende vilka symtombilder som behandlas med antibiotika. För ej avvanda smågrisar, slaktgrisar och vuxna grisar användes flest kurdoser för behandling av ledinflammation (figur 15, 17 och 18). För avvanda grisar är diarré hos tillväxtgrisar (grå diarré som uppkommer senare än två veckor efter avvänjning) den vanligaste behandlingsorsaken (figur 16).

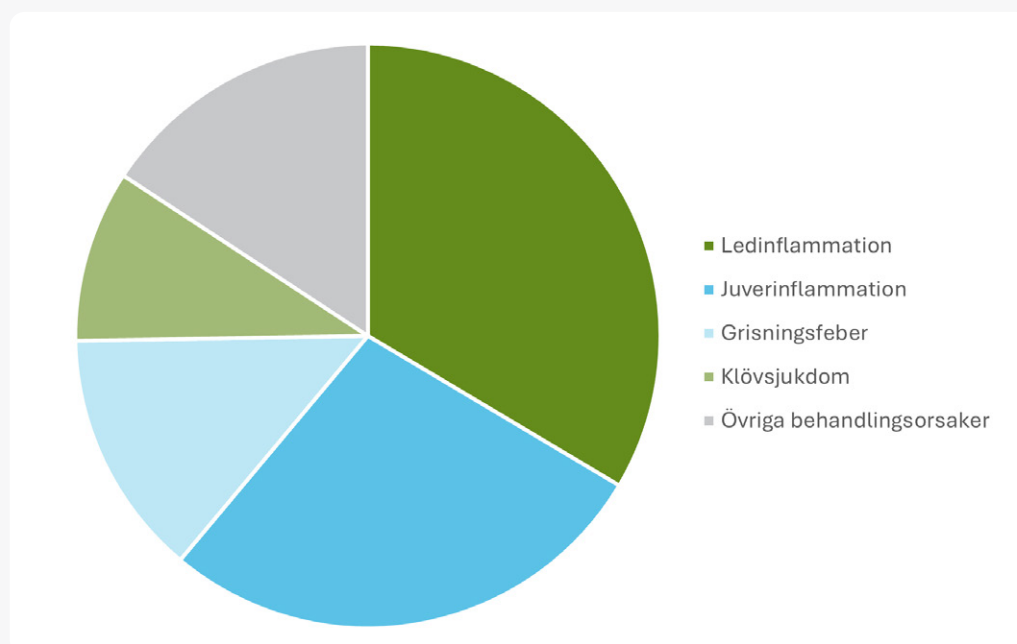
Figur 15. Fördelning av behandlingsorsaker 2023 för ej avvanda smågrisar baserat på kurdoser per djur

Figur 16. Fördelning av behandlingsorsaker 2023 för avvanda grisar baserat på kurdoser per djur

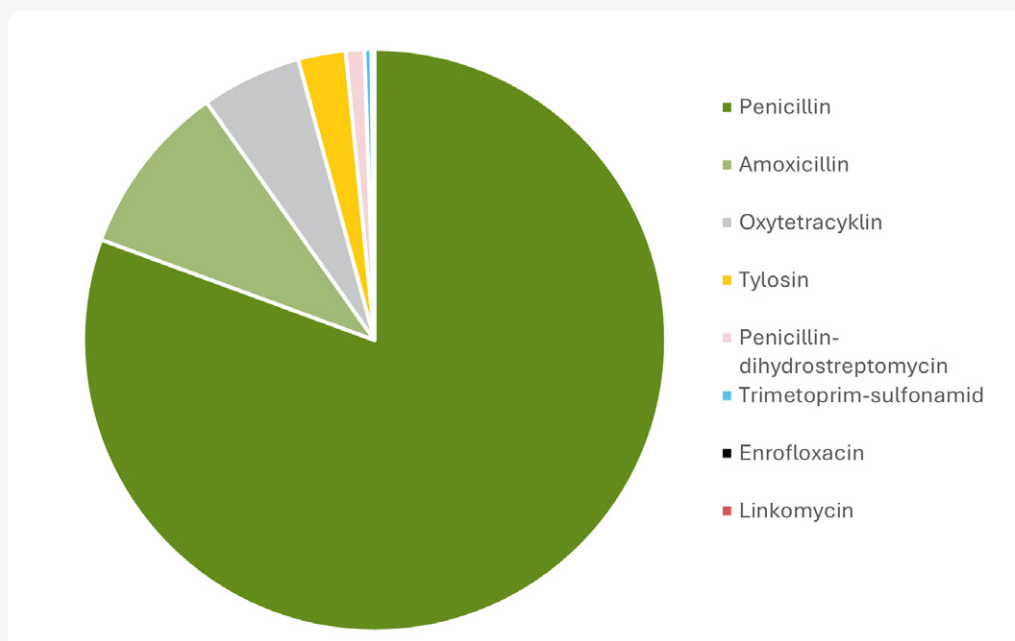
Figur 17. Fördelning av behandlingsorsaker 2023 för slaktgrisar baserat på kurdoser per djur

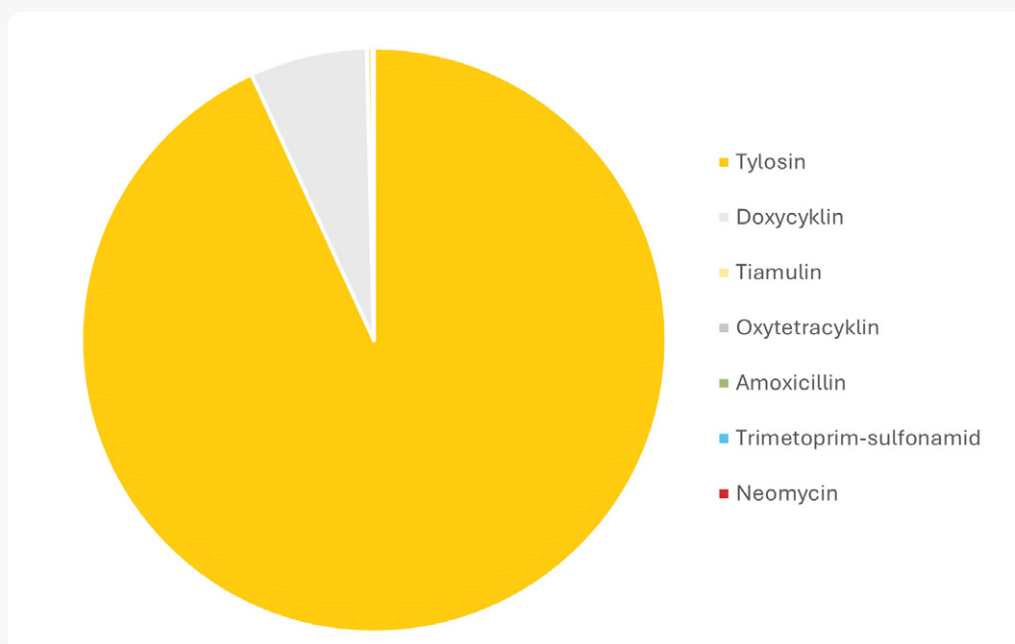
Figur 18. Fördelning av behandlingsorsaker 2023 för vuxna grisar baserat på kurdoser per djur

Val av antibiotika

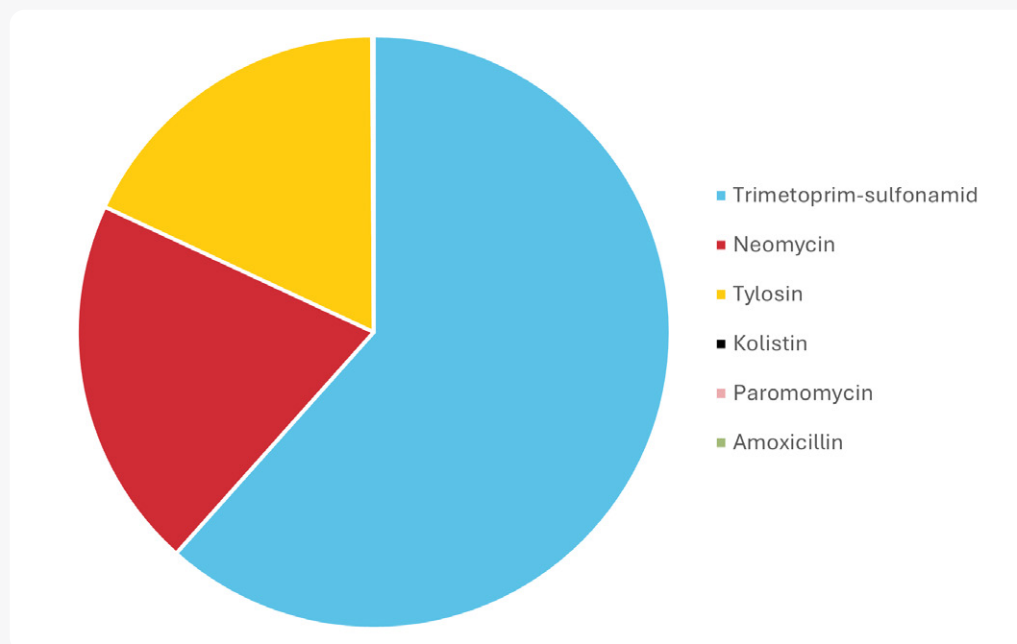
Användningen av olika antibiotikasubstanser har beräknats för de vanligaste behandlingsorsakerna. Ledinflammationer är den vanligaste behandlingsorsaken hos ej avvanda smågrisar, slaktgrisar och vuxna grisar och där används oftast penicillin (figur 19, 22 och 23). För avvanda grisar är diarré i samband med avvänjning och under tillväxtperioden de vanligaste behandlingsorsakerna och där är trimetoprim-sulfonamid respektive tylosin de oftast använda substanserna (figur 20 och 21).

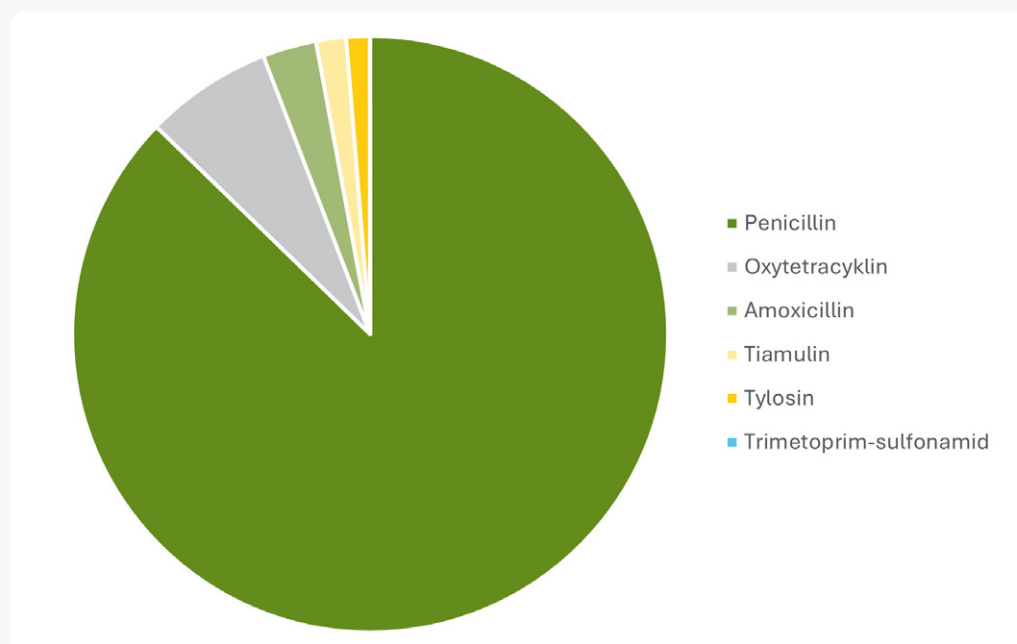
Figur 19. Fördelning av antibiotikasubstanser för behandling av ledinflammation hos ej avvanda smågrisar 2023

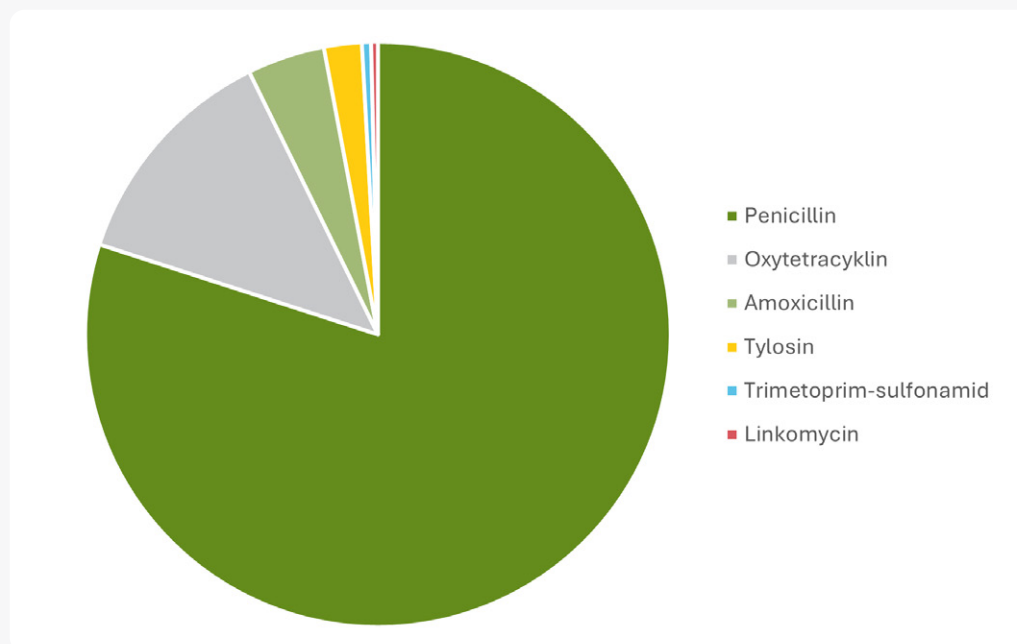
Figur 20. Fördelning av antibiotikasubstanser för behandling av diarré - tillväxtgris (grå diarré >2 veckor efter avvänjning) hos avvanda grisar 2023

Figur 21. Fördelning av antibiotikasubstanser för behandling av avvänjningsdiarré hos avvanda grisar 2023

Figur 22. Fördelning av antibiotikasubstanser för behandling av ledinflammation hos slaktgrisar 2023

Figur 23. Fördelning av antibiotikasubstanser för behandling av ledinflammation hos vuxna grisar 2023

NYTT FRÅN FÄLTET 2024: GRIS

Utbrottet av afrikansk svinpest (ASF) under 2023 ökade intresset för att höja smittskyddet på svenska grisgårdar. Utvecklingen av en särskild ASF-modul inom smittskyddsprogrammet Smittsäkrad besättning gris (SSB Gris) har pågått under några år och blev klar 2023. Det är viktigt att kunna räkna fram kostnader för grisbesättningar att uppnå ASF-status.

I ett samarbete mellan Sveriges Grisföretagare (projektägare), LRF Kött, Gård & Djurhälsan (projektledare) och Smittsäkrad Besättning Gris har en särskild kalkyl tagits fram under 2024. Underlaget är också värdefullt i kommunikation och påverkansarbete för en kompensation med nationella medel för de merkostnader som en anslutning till ASF-status innebär.

Kalkylen finns fritt tillgänglig på webben:

<https://www.xn--smittskra-02a.se/gris/asf-kalkyl/>

Produktionsresultat i svenska grisbesättningar

WinPig är ett program för produktionsuppföljning på grisgårdar i Sverige. WinPig används under benämningen PigVision i ett stort antal länder. Data från WinPig ligger till grund för statistiska sammanställningar kring svensk grisproduktion. Varje år publiceras medeltal för de data som användarna har sänt från WinPig. Alla resultat hanteras anonymt.

Resultat WinPig sugg

Antal producerade grisar per årssugga 2024 var 29,2 och har ökat med 0,7 grisar sedan 2023. Antalet levande födda grisar per kull ökade med 0,3 grisar till 15,9 och antalet avvanda per kull ökade med 0,2 grisar till 13,3. De 25 % bästa besättningarna hade i snitt 32,5 producerade grisar per årssugga, 15,9 levande födda grisar per kull och 13,9 avvanda grisar per kull. Produktionsförbättringen mellan år 2023 och år 2024 är något större än förändringen året innan.

Tabell 2. Smågrisproduktion årsmedeltal från WinPig

	2023		2024	
	Medel	Bästa 25%	Medel	Bästa 25%
Medelantal suggor och gyltor	427	469	450	369
Producerade smågrisar per årssugga	28,5	31,7	29,2	32,5
Levande födda per kull	15,6	15,9	15,9	15,9
Avvanda per kull	13,1	13,7	13,3	13,9
Dödlighet födelse till avvänjning (%)	16,1	13,6	16,0	12,4
Improduktiva dagar per kull	14,7	10,6	14,1	10,1
Grisningsprocent	87,6	91,1	87,4	91,6

Resultat WinPig slakt

Den dagliga tillväxthastigheten för slaktgrisar var 1 021 g och har ökat sedan 2023. Slaktgrisarnas foderomvandlingsförmåga var 24,5 MJ/NE, vilket är 0,2 MJ/NE lägre än tidigare år. I de 25 % av omgångarna som hade bäst tillväxthastighet växte grisarna 1111 g/dag och omgångarna med bäst foderomvandlingsförmåga använde 22,6 MJ NE/kg tillväxt för slaktgrisarna.

Tabell 3. Slaktgrisar årsmedeltal från WinPig

	2023-Medel	2024-Medel	Bästa 25 % på tillväxt	Bästa 25 % på foder/kg tillväxt
Antal omgångar	1 178	1 209		
Totalt antal slaktade	417 275	437 838	109 788	108 352
Köttprocent	58,4	58,3	58,1	58,2
Tillväxt, g/dag korrigerad	1 002	1 021	1 111	1 073
MJ NE per kg tillväxt, korrigerad	24,7	24,5	23,0	22,6
Dödlighet, %	1,7	1,6	1,5	1,6

Ett år med svenska nötkreatur

- Fyndkoder och kvalitetsutfall

Nötkreatur – hälsa och produktion

Fyndkoder vid slakt av nötkreatur

Alla djur som slaktas i Sverige kontrolleras före och efter slakt av Livsmedelsverkets personal. Vid besiktning av kropp och organ registreras förändringar enligt ett särskilt kodsysteem.

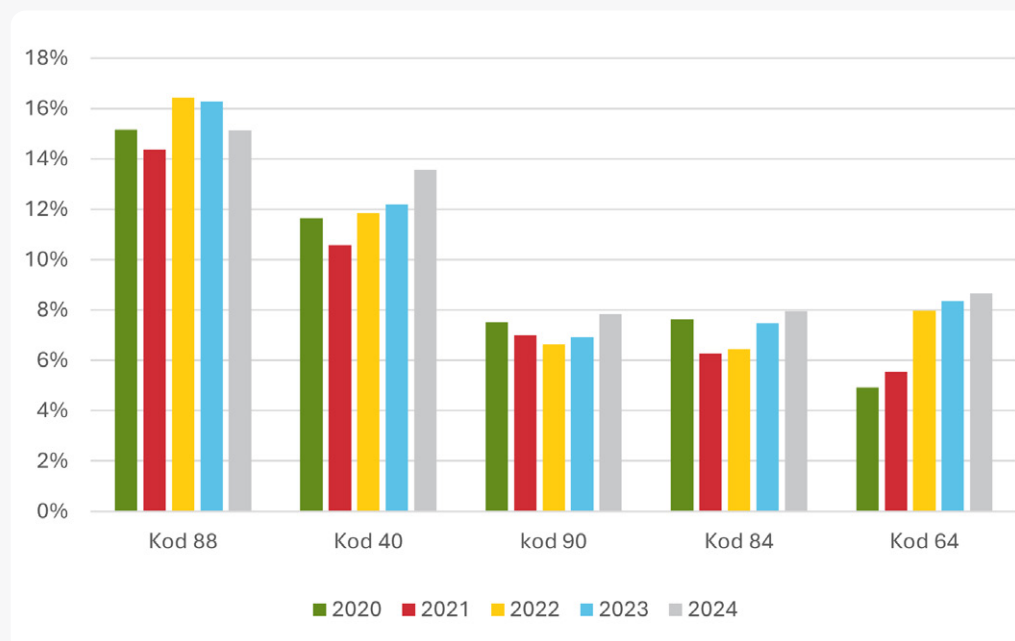
Förändringar som leder till att hela slaktkroppen och alla organ otjänligförklaras som livsmedel anges med en udda kod och andra förändringar anges med en jämn kod. För varje slaktkropp kan upp till fem olika koder anges.

Filer med information om slaktade djur och fyndregistreringar levereras till Gård & Djurhälsan veckovis från slakterierna. Under 2024 fanns data från sex slakteriföretag. I statistiken visas främst resultat för de två största djurkategorierna, kor och ungtjurar. I data för ungtjurar finns 127 679 djur, vilket representerar 84% av de slaktade djuren. För korna finns 78 221 djur, vilket motsvarar 79% av slakten. All statistik nedan baseras på dessa data.

De vanligaste fynden vid slakt under 2024

Kor

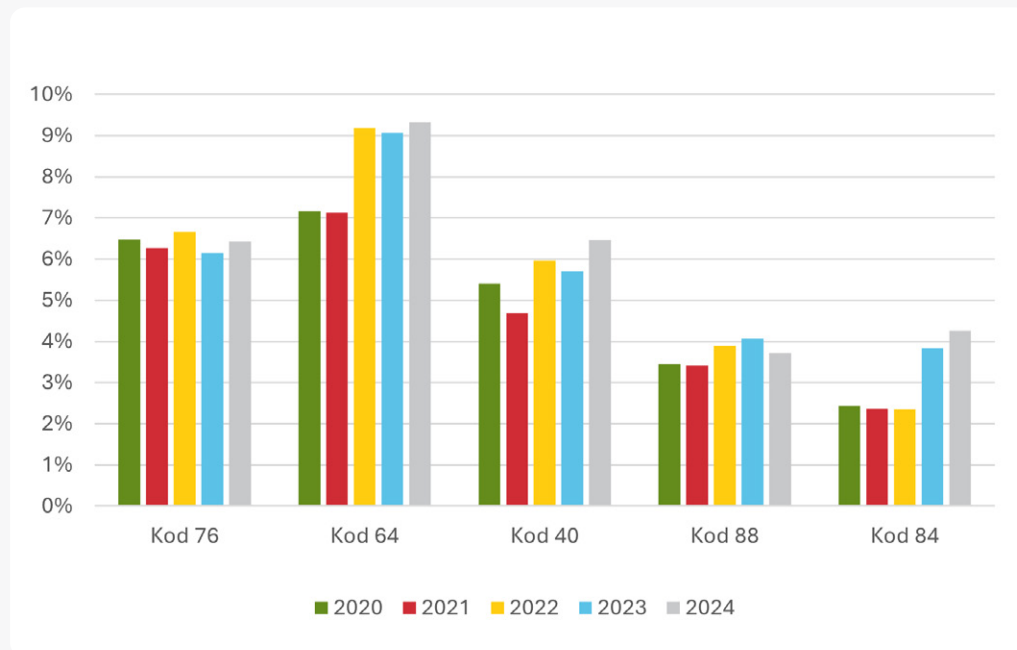
För kor var de vanligaste fynden (figur 24) under 2024 övrig leverskada (kod 88), äldre trauma (kod 40), juverinflammation (kod 90), parasitär leverskada (kod 84) och lunginflammation (kod 64).

Figur 24. De vanligaste fyndkoderna för kor 2024 och deras utveckling sedan 2020. Kod 88: Övrig leverskada, kod 40: Äldre trauma, kod 90: Juverinflammation, kod 84: Parasitär leverskada, kod 64: Lunginflammation

Ungtjurar

För ungtjurar (figur 25) var de vanligaste fynden under 2024 bröstthinne-/ hjärtsäcksinflammation (kod 76), lunginflammation (kod 64), äldre trauma (kod 40), övrig leverskada (kod 88) och parasitär leverskada (kod 84).

Figur 25. De vanligaste fyndkoderna för ungtjurar 2024 och deras utveckling sedan 2020.

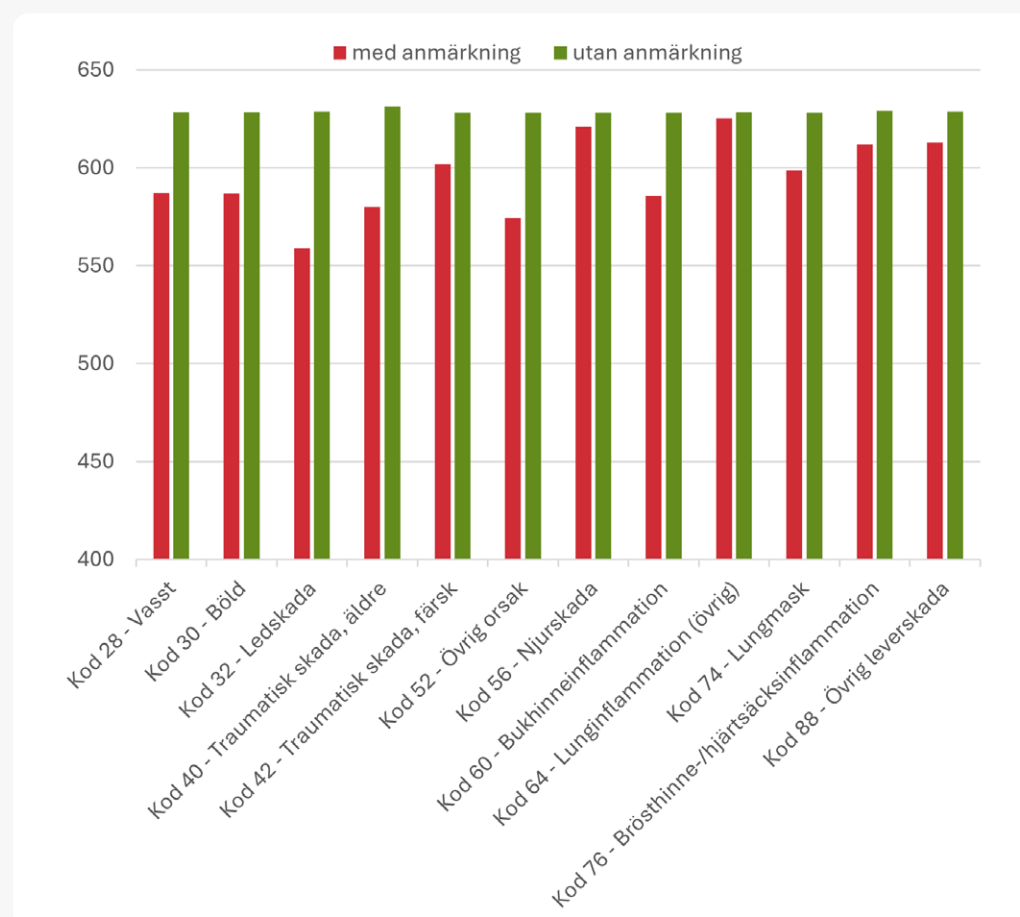
Kod 76: Brösthinne-/hjärtäcksinflammation, kod 64: Lunginflammation, kod 40: Äldre trauma, kod 88: Övrig leverskada, kod 84: Parasitär leverskada

Slaktkroppstillväxt

Slaktkroppstillväxt i gram per dag för slaktade ungtjurar och yngre tjurar (slaktvikt/ålder i dagar) har beräknats genom att information från slaktade djur 2024 samkörts med uppgifter från CDB. Baserat på dessa beräkningar har vi jämfört om djur med en specifik anmärkning har lägre slaktkroppstillväxt än de utan just den specifika anmärkningen, detta för de 20 vanligaste fyndkoderna. Andra eventuella samtidiga anmärkningar har inte tagits i beaktande. Någon övergripande jämförelse mellan djur med anmärkning (vilken som helst) och djur utan anmärkning har ej utförts. Ur statistiken går det heller inte att utläsa om tillståndet bakom fyndkoden orsakat den lägre tillväxten eller om låg tillväxt ökar risken för de olika tillstånden.

För 12 fyndkoder visade resultaten en signifikant skillnad, med lägre slaktkroppstillväxt på djurgruppen med anmärkning. I figur 26 visas medelvärden för slaktkroppstillväxt för dessa fyndkoder.

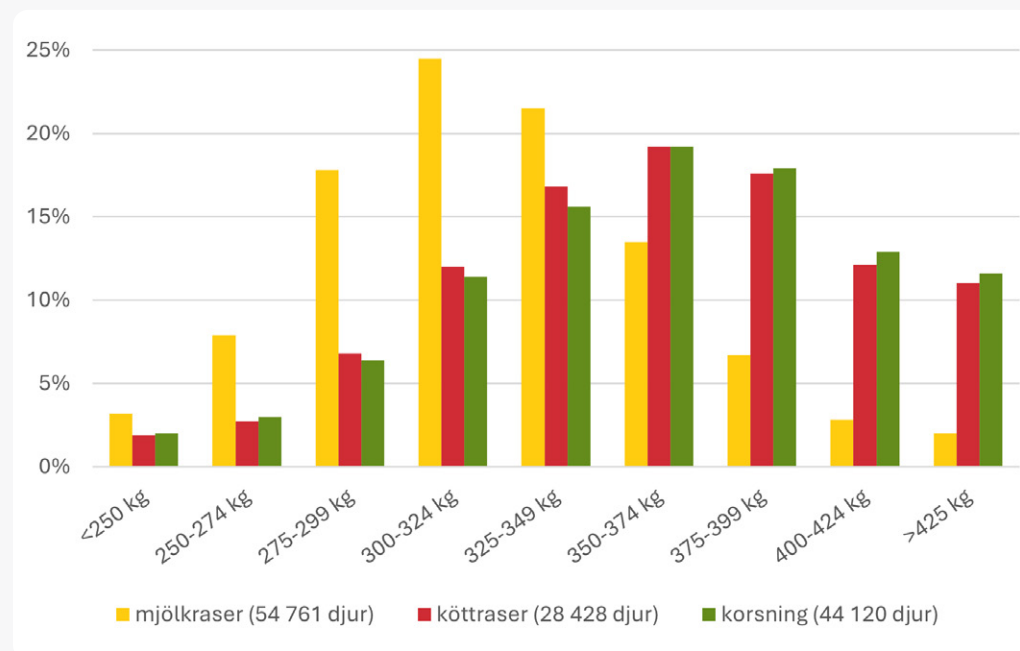
Figur 26. Skillnad i slaktkroppstillväxt i gram per dag för ungtjurar och yngre tjurar med och utan anmärkning för de 15 fyndkoder med signifikant lägre slaktvikt för djur med anmärkning än utan ($p < 0,05$)

Kvalitetsutfall för slaktade ungtjurar

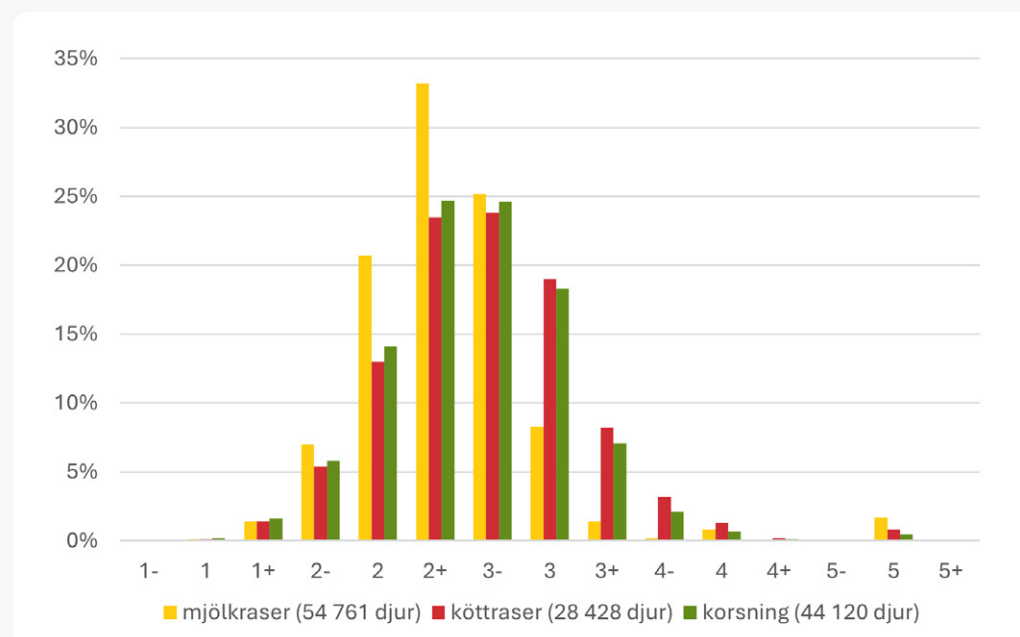
Vid slakt av nötkreatur vägs slaktkropparna och klassificeras med avseende på formklass och fettgrupp av en behörig klassificerare.

Resultat

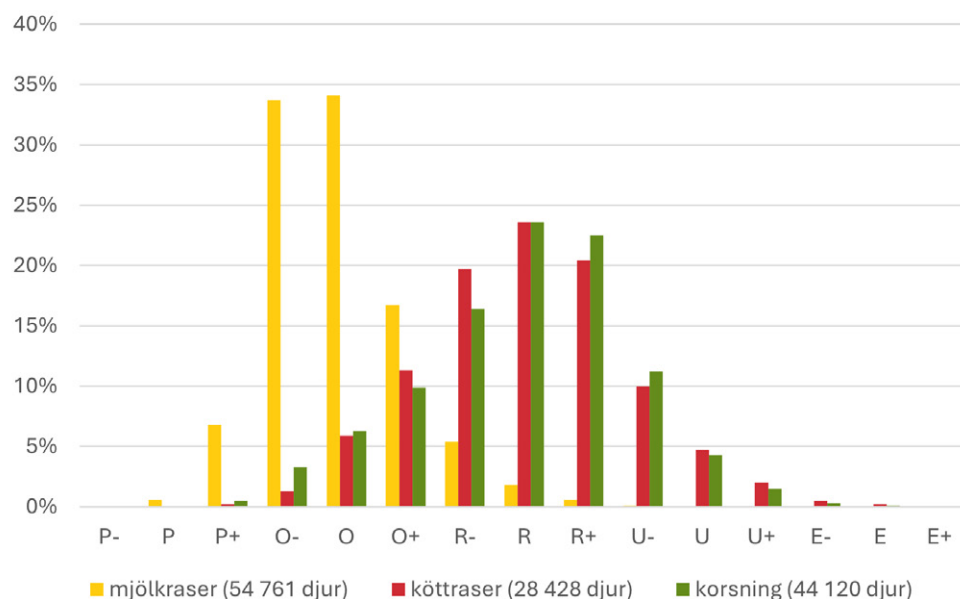
Genom att samköra information från slaktade djur med uppgifter från CDB går det att göra jämförelser mellan olika kategorier av djur. Resultaten visar att ungtjurar av kötttras och korsningsdjur har högre slaktvikt, fettgrupp och formklass än mjölkrasdjur (figurer 27–29).

Figur 27. Andel ungtjurar inom olika slaktviktsintervall under 2024

Figur 28. Andel ungtjurar inom varje fettgrupp under 2024

Figur 29. Andel ungtjurar inom varje formklass under 2024

NYTT FRÅN FÄLTET 2024: NÖT

Under 2024 har parasiten *parafilaria* uppmärksammats extra mycket då anmärkningar vid slakt för parasiten ökar (kod 54). I vissa besättningar har många djur fått delar av köttet kasserade på grund av detta – särskilt under våren och försommaren. Tillsammans med det aktuella slakteriet har man därför startat ett samarbete för att:

- Öka kunskapen om hur parasiten påverkar djuren och köttet.
- Följa upp och utvärdera åtgärder i besättningarna, till exempel genom att ta fram specifika handlingsplaner för varje gård.

Planerna innehåller bland annat strategisk avmaskning och bekämpning av ansiktsflugor, som sprider parasiten. Under våren 2025 kommer slakten från några av de drabbade gårdarna att granskas extra noga, för att se hur effektiva åtgärderna har varit.

Är du kund hos Gård & Djurhälsan hjälper vi dig med råd kring besättningsanpassad strategi för diagnos, behandling och förebyggande åtgärder vid olika typer av sjuklighet i besättningen.

Sjukdomskontroll och -övervakning genom Gård & Djurhälsan

Gård & Djurhälsan är en etablerad aktör inom djurhälsa och sjukdomsövervakning. Via anslagsmedel från Jordbruksverket och i enlighet med den nationella övervakningsplanen (NÖP) driver vi flera kontroll- och övervakningsprogram. I ett kontrollprogram är det primära syftet att förebygga och bekämpa sjukdomar eller smittämnen, medan ett övervakningsprogram syftar till att övervaka förekomst av en sjukdom eller ett smittämne samt att snabbt kunna vidta åtgärder om prover som tas i övervakningsprogrammet blir positiva.

Övervakning av smittsamma sjukdomar

SJUKDOM	Resultat av övervakningen 2024
AD	AD (Aujeszky's Disease) är en allvarlig virussjukdom hos gris som Sverige varit fritt från sedan 1996. Friheten övervakas med genom analyser av blodprover och under 2024 togs 2 227 prover. Ingen smitta påvisades.
PRRS	PRRS är en virussjukdom hos gris som inte påvisats i Sverige sedan 2008. Genom den övervakning som genomförs kan Sverige visa frihet och då kan vi även ställa krav på frihet när grisar förflyttas in i landet. Provtagningen samordnas med AD-övervakningen och under 2024 togs 2 227 prover på slakteri och 457 besättningsprover. Samtliga var negativa.
Paratuberkulos	Hos både idisslare och kameldjur kan infektion med paratuberkulos leda till kronisk sjukdom. Sverige har inte haft några fall av paratuberkulos sedan 2005. Genom övervakning genom blodprover och prover tagna vid obduktion har vi en känd status för paratuberkulos hos nötkreatur och kan därför kan ställa krav på sjukdomsfrihet när nötkreatur förflyttas in i landet. Övervakningen omfattar också provtagningar på får, getter, exotiska idisslare och kameldjur. Under 2024 togs totalt 3 364 prover och ingen smitta påvisades.
Salmonella hos gris	Provtagning för salmonella i grisbesättningar är en del av de åtaganden som behövs för att uppfylla kraven enligt de av EU beviljade särskilda salmonellagarantierna. Under 2024 togs 420 poolade prover, vilket motsvarar 2 100 suggor. Samtliga var negativa.
Salmonella hos kalv	Provtagning för salmonella vid obduktion av kalvar är en del av de åtaganden som behövs för att uppfylla kraven enligt de av EU beviljade särskilda salmonellagarantierna. Under 2024 togs totalt 325 prover, varav fem var positiva för salmonella.
Obduktions- verksamheten	Obduktionsverksamheten är ett viktigt verktyg för att samla in prover för övervakning av allvarliga sjukdomar. För djurägare och veterinärer är verksamheten en viktig hjälp för att ställa rätt diagnos och därmed kunna åtgärda och förebygga sjukdom i besättningarna. Under 2024 obducerades totalt 1 946 lantbruksdjur inklusive fjäderfä.

Kontrollprogram

SJUKDOM	Resultat av övervakningen 2024
Maedi Visna/ CAE-kontroll hos får och get	Maedi Visna (MV) och Caprin Artrit Encephalit (CAE) är närbesläktade virussjukdomar som drabbar får och get och som orsakas av små idisslares lentivirus (SRLV). Sjukdomarna kontrolleras och bekämpas med hjälp av kontrollprogrammet MV/CAE-kontroll hos får och get. Programmet har som mål att förhindra spridning av sjukdomarna samt på sikt kunna få Sverige fritt från SRLV. Vid 2024 års slut var 3 279 besättningar anslutna till programmet och under året har 6 421 blodprover analyserats vid SVA. Många av de anslutna besättningarna har MV/CAE-fri status. MV/CAE-smitta konstaterades i en fårbesättning ansluten till kontrollprogrammet under 2024.
Klövkontrollen	Fotröta och CODD (smittsam digital dermatit) kan ge omfattande skador på klövarna hos får och orsakar både djurlidande och ekonomiska förluster. Det övergripande målet med det nationella kontrollprogrammet är att minska smittspridningen bland får mellan och inom besättningar. Om besättningen bedöms som frisk vid kontrollerna erhåller besättningen F-status. Vid utgången av 2024 var 390 besättningar anslutna till programmet och av dessa har 380 F-status.
Smittsäkrad besättning Gris	Smittsäkrad besättning gris (SSB Gris) är ett kontrollprogram för smittskydd på svenska grisgårdar och som startade 2016. Målet med programmet är att förebygga och minska risken för att smitta förs in till grisgårdar, sprids inom gårdarna och från dessa. Programmet har sedan hösten 2023 tre nivåer (Grund, Spets och ASF-status). Vid årets slut var 552 besättningar anslutna till programmet, varav sju är anslutna till ASF-status.

KORT OM KLÖVKONTROLLEN

Hur hänger klövhälsa ihop med djurvälstånd i stort?

Friska och välfungerande klövar är en grundförutsättning för god djurhälsa och god djurvälstånd. Regelbundna kontroller och klippning av förvuxna klövar är en viktig rutin för att förebygga problem med hältor. Problem med klövhälsan kan ge en rad negativa effekter som bottnar i att smärta försvårar fårens naturliga beteende och foderintag. Som exempel kan nämnas försämrat dräktighetsresultat, ökad sjuklighet under högdräktigheten, ökad lammdödlighet och dålig lammtillväxt.

De största vinsterna med att vara med i Klövkontrollen?

Vid anslutningsbesöket får du en helt besättningsspecifik utbildning om klövar och klövsjukdomar och lär dig hur du ska undersöka klövarna för att tidigt kunna upptäcka problem. Dessutom får du djuren undersökta och provtagna för att besättningen ska certifieras som fotrötefri (=F-status).

Urval av publikationer av medarbetare på Gård & Djurhälsan (2021–2024):

Ahlgren, S., Behaderovic, D., Wirsenius, S., Carlsson, A., Hessle, A., Toräng, P., **Seeman, A.**, den Braver, T., Kvarnbäck, O. (2022) Miljöpåverkan av svensk nötk- och lammköttproduktion. RISE Rapport 2022:143. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ri:diva-61517>

Ahlgren, S., Wirsenius, S., Toräng, P., Carlsson, A., Seeman, A., Behaderović, D., Kvarnbäck, O., Parvin, N., & Hessle, A. (2024). Climate and biodiversity impact of beef and lamb production – A case study in Sweden. *Agricultural Systems*, 219, 104047. <https://doi.org/10.1016/j.agry.2023.104047>

Bernhard M., Frosth, S. **König U** (2021). First report on outbreaks of contagious ovine digital dermatitis in Sweden. *Acta Vet Scand* 63, 29. <https://doi.org/10.1186/s13028-021-00595-x>

Cha W, **Funghbrant K**, Grandi G, Persson Y (2024). Prevalence and risk factors for hair loss in outdoor-wintered beef cattle under cold weather conditions. *Research in Veterinary Science* Vol. 166. <https://doi.org/10.1016/j.rvsc.2023.105094>

Comin, A., **Jonasson, A.**, **Rockström, U.**, Kautto, A. H., Keeling, L., Nyman, A. K., Lindberg, A., & Frössling, J. (2023). Can we use meat inspection data for animal health and welfare surveillance? *Frontiers in veterinary science*, 10, 1129891. <https://doi.org/10.3389/fvets.2023.1129891>

Gertzell E., Magnusson U., Ikwap K., Dione M., Lindström L., **Eliasson-Selling L.**, Jacobson M. (2021). Animal health beyond the single disease approach – A role for veterinary herd health management in low-income countries? *Research in Veterinary Science* 136, 453-463 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0034528821000928>

Hodnik JJ., Acinger-Rogić Ž., Alishani M., Autio T., Balseiro A., Berezowski J., ... **Schwan E.**, et al. (2021). Overview of Cattle Diseases Listed Under Category C, D or E in the Animal Health Law for Which Control Programmes Are in Place Within Europe. *Frontiers in veterinary science*, 849. <https://doi.org/10.3389/fvets.2021.688078>

Hurri E., Ohlsson A., **Jonasson A.** (2021). Låt oss mota Bovis i grind. *Svensk Veterinärtidning* 1, 26–28. <https://www.gardochdjurhalsan.se/mycoplasma-bovis-i-svensk-veterinartidning/>

Höglund J., Carlsson A., **Gustafsson K.** (2021). Effects of lambing season on nematode faecal egg output in ewes. *Veterinary Parasitology: Regional Studies and Reports*, 26, 100633.

Höglund J., Grandi G., Enweji N., **Gustafsson K.** Ramming the parasites: Evaluation of quarantine procedures against *Haemonchus contortus* at sheep markets in Sweden. *Veterinary Parasitology: Regional Studies and Reports*. [Volume%2056] Volume 56, November 2024, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4761610>

Höglund, J., Enweji, N. & **Gustafsson, K.** *Vet. Parasitol. Reg. Stud. Reports* 22, 100479 (2020).

Jerlström J., Huang W., **Ehlorsson CJ.**, **Eriksson I.**, **Reneby A.**, Comin A. (2022) Stochastic partial budget analysis of strategies to reduce the prevalence of lung lesions in finishing pigs at slaughter. *Front. Vet. Sci.*, Volume 9 <https://doi.org/10.3389/fvets.2022.957975>

Rosander A., Albinsson R., **König U.**, Nyman A., Frosth S (2022). Prevalence of bacterial species associated with ovine footrot and contagious ovine digital dermatitis in Swedish slaughter lambs. *Acta Veterinaria Scandinavica* 64:6. <https://doi.org/10.1186/s13028-022-00625-2>

Statistiska metoder

EPG nivåer

För statistisk beräkning av skillnader i EPG-nivåer gjordes en envägs-ANOVA för att se om åren skiljde sig åt. Därefter genomfördes en Tukey's Post Hoc-test för att se vilken eller vilka perioder som skiljde sig från de andra. Ett 95% konfidensintervall användes.

Slaktkroppstillväxt

För statistiska beräkningar av skillnader i slaktkroppstillväxt för ungtjurar och yngre tjurar genomfördes ett Welch Two Sample t-test för att testa om medel slaktkroppstillväxt för djur med anmärkning är lägre än medel slaktkroppstillväxt för djur utan anmärkning. Följande urval genomfördes i underlaget:

- Djurkategori Yngre tjur och Ungtjur inkluderat
- Endast djur med ålder 11 månader - 3 år vid slakt inkluderade
- Slaktkroppstillväxten beräknades genom slaktvikt dividerat med ålder i dagar vid slakt
- Antal djur > 30 i varje grupp

Källor

1. <https://www.gardochdjurhalsan.se/winpig/medeltal-och-topplistor/medeltal-suggor/>
2. <https://www.gardochdjurhalsan.se/winpig/medeltal-och-topplistor/medeltal-slaktgrisar/>
3. <https://www.livsmedelsverket.se/foretagande-regler-kontroll/regler-for-livsmedelsforetag/slakteri-stycknings-och-vilthanteringsanlaggning/sjukdomskoder>
4. <https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/>
5. <https://slu-se.instructure.com/courses/1985/pages/meat-standard-sweden-lamm>
6. <https://www.ema.europa.eu/en/veterinary-regulatory-overview/antimicrobial-resistance-veterinary-medicine/european-surveillance-veterinary-antimicrobial-consumption-esvac-2009-2023>
7. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0006>
8. https://www.ema.europa.eu/system/files/documents/scientific-guideline/wc500188890_en.pdf

www.gardochdjurhalsan.se

**Gård &
Djurhälsan**

© Gård & Djurhälsan, 2025.